

หอพระไตรปิฎก

หอพระไตรปิฎก บางครั้งเรียกสั้นๆ ว่า “หอไตร” คือ อาคารที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่เก็บพระไตรปิฎก

หอไตรจะมีอยู่ตามวัดต่างๆ ทั่วทุกภาคของประเทศไทย แต่ไม่ได้มีทุกวัด ส่วนมากจะมีอยู่ตามวัดสำคัญๆ เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีอยู่ตามวัดพุทธศาสนาในบางประเทศอีกด้วย

เหตุผลที่ต้องมีหอพระไตรปิฎก

เนื่องจากการศึกษาของอนุชนไทยในสมัยโบราณเล่าเรียนกันตามวัดเป็นส่วนใหญ่ จนมีคำพูดติดปากกันทั่วไปว่า “บวชเรียน” นั่นคือเมื่อเด็กชายไทยเจริญวัยขึ้นจนอายุครบบวช (20 ปีบริบูรณ์) จะต้องบวชเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา ครั้นบวชแล้วต้องศึกษาหาความรู้ใส่ตัว ทั้งความรู้ทางโลกและความรู้ทางธรรม ความรู้เหล่านั้นก็ต้องศึกษาจากพระภิกษุผู้ทรงความรู้ ส่วนความรู้ทางธรรมนอกจากศึกษาจากพระผู้รู้แล้วยังศึกษาได้จาก “หอพระไตรปิฎก”¹ อีกด้วย หอพระไตรปิฎก ถูกบันทึก² ลงบนใบลาน สมุดข่อย กระดาษสา หรืออื่นๆ เพื่อเก็บไว้

เป็นสื่อการสอนที่สำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องจากวัสดุที่นำมาใช้บันทึกพระไตรปิฎกเป็นวัสดุที่ย่อยสลายง่าย และเป็นอาหารโปรดของมด แมลง ปลวก และสัตว์อื่นๆ วัดต่างๆ จึงจำเป็นต้องสร้างอาคารสำหรับเก็บพระไตรปิฎกให้พ้นภัยอันนี้ หอพระไตรปิฎกจึงเกิดขึ้น หอพระไตรปิฎกบางแห่งสร้างไว้ในสระน้ำ เพราะนอกจากป้องกันภัยจากสัตว์เหล่านั้นยังป้องกันอัคคีภัยได้ด้วย

พระไตรปิฎก

พระไตรปิฎกคือ คัมภีร์พระธรรมคำสั่งสอนของศาสนาพุทธ เช่นเดียวกับ ไตรเวท เป็นคัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์ฮินดู ไบเบิ้ลเป็นคัมภีร์ของศาสนาคริสต์ และอัล กุรอาน เป็นคัมภีร์ของศาสนาอิสลาม เป็นต้น

หอพระไตรปิฎก แบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ

1. **วินัยปิฎก** (พระวินัย) ว่าด้วยวินัยหรือศีลของภิกษุ ภิกษุณี เป็นการกำหนดระเบียบสำหรับกำกับความประพฤติ ให้เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน **ประมวลสิกขาบท**³ ของพระสงฆ์ทั้งส่วน

¹ คำ “ปิฎก” แปลว่า ตะกร้า ใช้แทนหมวดคำสอนในพระพุทธศาสนา

² ใช้คำว่า “จาร” สมุดข่อย คือสมุดทำด้วยกระดาษข่อย บางแห่งเรียก “สมุดไทย”

³ สิกขาบท : ข้อที่ต้องศึกษา ข้อศีล ข้อวินัย บทบัญญัติข้อหนึ่งๆ ในพระวินัย ที่ภิกษุพึงศึกษาปฏิบัติ
ศีลห้า ศีลแปด ศีลสิบ ศีล 227 ศีล 311 แต่ละข้อเรียกว่า สิกขาบท หรือบทฝึกฝนอบรมตนของสาธุชน อุบาสก อุบาสิกา สามเณร ภิกษุ และภิกษุณี ตามลำดับ

อาทิพรหมจรรย์⁴ และ อภิสมาจารย์⁵

2. **สุตตันตปิฎก** (หมวดพระสุตตร) ว่าด้วย พระธรรมเทศนาทั่ว ๆ ไป หรือ ธรรมกถา เรื่องหนึ่ง ๆ แสดงเจ็ดด้วย บุคคลลาภิษฐาน⁶

3. **อภิธรรมปิฎก** (หมวดพระอภิธรรม) ว่า ด้วยธรรมะล้วน ๆ หรือธรรมะที่สำคัญ เป็นหมวด แห่งคำสอนของพระพุทธศาสนาฝ่าย **ปรมัตถธรรม**⁷ ว่าด้วย จิต เจตสิก นิพพาน

หลักกำหนดธรรมวินัย หรือเรียกอีกอย่าง หนึ่งว่า **หลักตัดสินธรรมวินัย** เป็น **สัตตสุตตัน** คือ เป็นคำสั่งสอนของพระศาสดามีอยู่ทั้งหมด 8 ประการ ซึ่งภิกษุในพระพุทธศาสนาต้องประพฤติปฏิบัติ คือ ธรรมะที่เป็นไปเพื่อ

1. ความคลายหายติด (ความไม่ยึดมั่น ถือมั่น)
2. ความไม่ประกอบทุกข์
3. ความไม่พอกพูนกิเลส
4. ความมกน้อย (ความไม่มกมากอยากใหญ่)
5. ความสันโดษ
6. ความสงัด (ความไม่คลุกคลีในหมู่พวก)
7. การประกอบความเพียร (ความไม่ เกียจคร้าน)
8. ความเลี้ยงง่าย (ความไม่เลี้ยงยาก)

⁴หลักเบื้องต้นของพรหมจรรย์ หลักพื้นฐานของชีวิตประเสริฐ

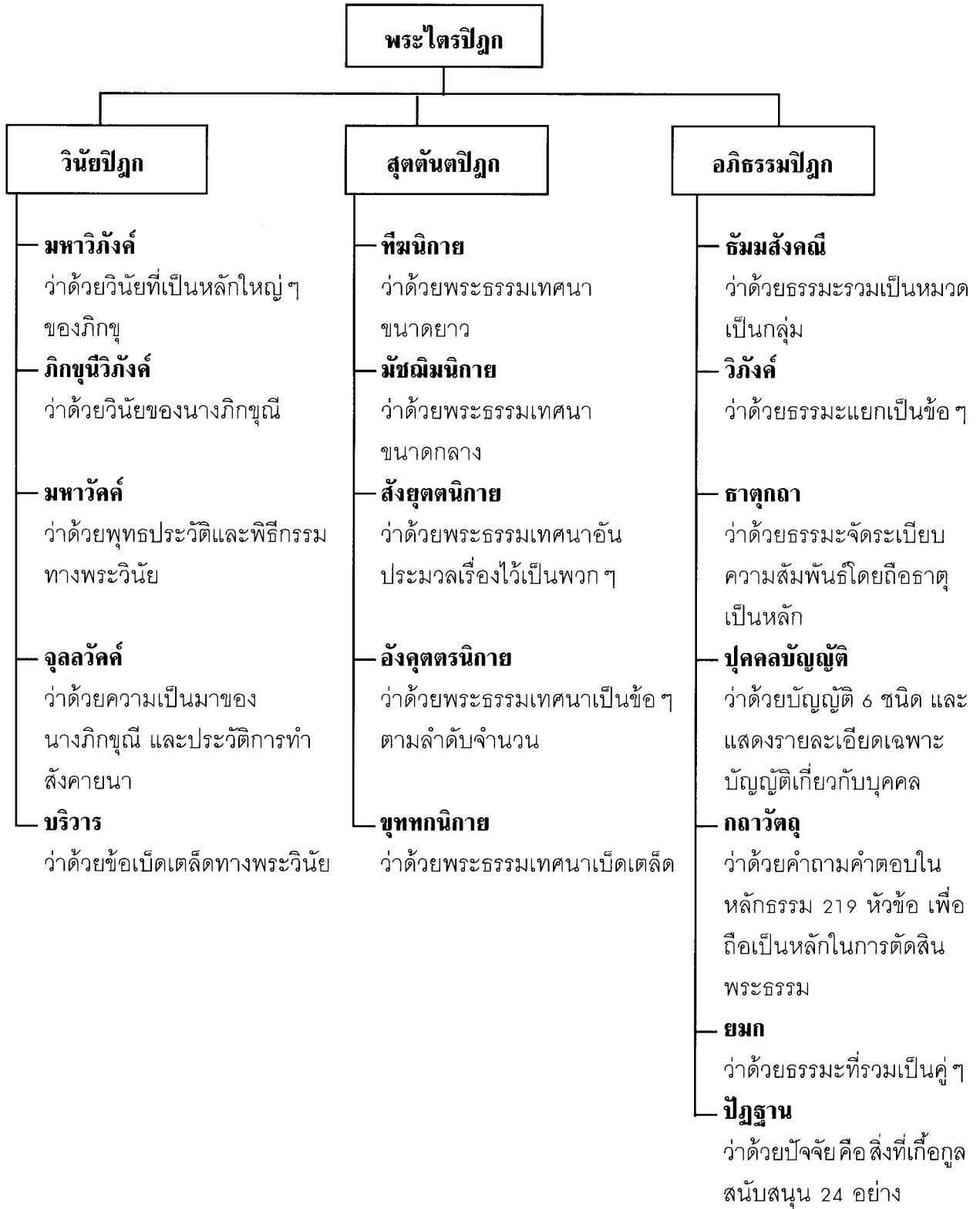
⁵ขนบธรรมเนียมเพื่อความประพฤติที่ดียิ่งขึ้นไปของพระภิกษุ

⁶วิธีแสดงธรรมเทศนาโดยยกบุคคลขึ้นอ้าง คู่กับธรรมาภิษฐาน

⁷หลักธรรมะชั้นสูง : สภาวะที่มีอยู่โดยปรมัตถ์, สิ่งที่เป็นจริงโดยความหมายสูงสุด

แผนผังพระไตรปิฎก

(แสดงให้เห็นว่า ในพระไตรปิฎกประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้าง)

การสังคายนาพระไตรปิฎก

แต่เดิมคำสอนของพระพุทธเจ้าไม่ได้จัดจารึกเป็นลายลักษณ์อักษร, มีเพียงการจดจำไว้โดยพระสาวกผู้ใกล้ชิดที่มีความจำเป็นเลิศ ข้อความจึงกระจัดกระจาย ไม่ได้จัดเป็นหมวดหมู่ จึงจำเป็นต้องมีการสังคายนา คือ **จัดระเบียบหมวดหมู่ จารึกเป็นตัวหนังสือ** และต่อมาได้จัดพิมพ์เป็นเล่มเพื่อเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐาน

ในชั้นแรก คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้นรวมเรียกว่า **พระธรรมวินัย** ในสมัยเมื่อใกล้จะเสด็จปรินิพพาน พระพุทธเจ้าตรัสกับพระอานนท์ว่า **“ธรรมะและวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ธรรมะและวินัยนั้นจะเป็นศาสดาของท่านทั้งหลายเมื่อเราล่วงลับไป”**

จากพุทธประวัติกล่าวว่า พระอานนท์⁸ เป็นผู้ได้รับยกย่องจากพระบรมศาสดาว่ามีความทรงจำดี สดับตรับฟังมาก นับว่าท่านได้มีส่วนสำคัญในการรวบรวมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วจัดเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ

พระอุบาลี⁹ มีความสนใจกำหนดจดจำทางพระวินัยเป็นพิเศษ ในการทำสังคายนาครั้งที่ 1 พระอุบาลีได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ตอบคำถามเกี่ยวกับ

พระวินัยปิฎก จึงนับว่าท่านเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการรวบรวมข้อวินัยต่าง ๆ ทั้งของภิกษุและภิกษุณีให้เป็นหมวดหมู่

พระมหากัสสปะ¹⁰ เป็นพระผู้ใหญ่ สั่งสอนในทางปฏิบัติ คือทำตัวเป็นแบบอย่าง เมื่อพระศาสดาเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ท่านเป็นหัวหน้าชักชวนหมู่พระสงฆ์ให้ทำสังคายนาจัดระเบียบพระธรรมวินัย นับว่าท่านเป็นผู้มีส่วนสำคัญยิ่งในการทำให้เกิดพระไตรปิฎก

ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงมีพระชนม์ชีพนั้น ยังไม่มีคำว่า “พระไตรปิฎก” มีแต่คำว่า “พระธรรมวินัย” พระไตรปิฎกจึงเกิดขึ้นภายหลังที่ทำสังคายนาแล้ว

ความคิดในการทำสังคายนาพระธรรมวินัยนั้นเกิดขึ้นแล้วตั้งแต่วันที่พระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน เมื่อนิครนถ์นาฏบุตรซึ่งเป็นเจ้าลัทธินิครนถ์¹¹ สิ้นชีพลงทำให้สาวกเกิดแตกกัน พระจุนทเถระกับพระสารีบุตรเกรงว่าเหตุการณ์เช่นนั้นจะเกิดกับพระพุทธศาสนาด้วย จึงพากันไปเฝ้าพระพุทธเจ้ากราบทูลเรื่องนั้น พระพุทธเจ้าได้ทรงแนะนำให้รวบรวมธรรมภาสิตของพระองค์และจัดทำสังคายนา การแนะนำครั้งนั้นถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดพระไตรปิฎกในสมัยต่อมา

⁸ พระอานนท์ เป็นโอรสของพระอนุชาของพระเจ้าสุทโธทนะ จึงมีเชื้อสายเป็นอนุชา (ลูกพี่ลูกน้อง) ของพระพุทธเจ้า ออกบวชพร้อมกับราชกุมารศากยวงศ์หลายพระองค์

⁹ พระอุบาลี เคยเป็นพนักงานภาษามาลา ออกบวชพร้อมกับพระอานนท์ เป็นพระสาวกอีกองค์หนึ่งที่มีเอตตะทศคະด้านพระวินัย

¹⁰ พระมหากัสสปะ บวชเมื่ออายุมากแล้ว ไม่ค่อยจะได้สอนใครมาก แต่ทำตัวเป็นแบบอย่าง เป็นพระสาวกอีกองค์หนึ่งซึ่งเป็นผู้ชักชวนหมู่พระสงฆ์ให้เริ่มทำสังคายนา

¹¹ นิครนถ์เป็นลัทธิตาสนาหนึ่งในประเทศอินเดียขณะนั้น ซึ่งมีลัทธิและนิกายศาสนาอยู่จำนวนมาก

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วเป็นเวลา 3 เดือน ได้มีการสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งแรกเกิดขึ้น สังคายนาครั้งที่ 2 ขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป 100 ปี (พ.ศ. 100) และสังคายนาครั้งที่ 3 เกิดขึ้นหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว 235 ปี (พ.ศ. 235 ห่างจากครั้งที่ 2 เป็นเวลา 135 ปี) ทั้งสามครั้งจัดการสังคายนาโดยฝ่ายเถรวาท หลังจากนั้นก็มีการสังคายนาของฝ่ายอักษรวาท ของประเทศศรีลังกาและของประเทศพม่า การนับครั้งของการสังคายนาก็แตกต่างกันไป¹²

การนับครั้งการสังคายนาเป็นดังนี้

ก. สังคายนาครั้งที่ 1, 2, 3 ทำในประเทศอินเดีย ดังกล่าวข้างต้น

ข. สังคายนาครั้งที่ 4, 5, 6, 7 ทำในประเทศศรีลังกา พ.ศ. 238, 433, 956 และ 1587 ตามลำดับ

ค. สังคายนาครั้งที่ 8 ทำในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2020 สมัยพระเจ้าติโลกราช เมืองเชียงใหม่ แล้วจารึกไว้ในใบลานเป็นอักษรแบบไทยล้านนา เนื้อหาเป็นภาษาบาลี

ง. สังคายนาครั้งที่ 9 ทำในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2331 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เสร็จแล้วให้จารึกลงในใบลานด้วยอักษรไทย ส่วนเนื้อหายังเป็นภาษาบาลี

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีที่เขียนด้วยตัวอักษรไทยเป็นเล่มหนังสือเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2436 จำนวน 1000 ชุด ๆ ละ 39 เล่ม (ขาดไป 6 เล่ม) พ.ศ. 2473 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าให้จัดพิมพ์ครบทั้ง 45 เล่ม

ในปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิภูมิพลโลกิกซุแปล **พระไตรปิฎกจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทย** และพิมพ์ไว้ครบทั้ง 45 เล่มแล้ว นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยมหิดล ยังจัดทำ **พระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์** อีกด้วย อนึ่ง มีผู้รับงานได้จัดพิมพ์ **พระไตรปิฎกฉบับประชาชน**¹³ ซึ่งช่วยให้คนทั่วไปอ่านพระไตรปิฎกได้ง่ายขึ้น

การสร้างสถานที่เก็บพระไตรปิฎก

ดังได้กล่าวแล้วในตอนต้นว่า แต่เดิมพระไตรปิฎกซึ่งเป็น **สื่อการเรียนรู้** ที่สำคัญมากอย่างหนึ่งสำหรับการศึกษาพุทธศาสนานั้นจัดทำด้วยวัสดุซึ่งหาได้ในสมัยนั้น คือ **ใบลาน** บ้าง **กระดาดข่อย** บ้าง **กระดาดสา** และอื่นๆ บ้าง สิ่งเหล่านี้เมื่อเวลานานขึ้นจะมีหนู มด แมลง ปลวก ชอบกัดแทะทำให้เสียหาย วัตถุอารามต่างๆ จึงจำเป็นต้องสร้างที่เก็บพระไตรปิฎก เพื่อเก็บรักษาไว้ให้คงทนถาวร จะได้เก็บไว้ใช้สั่งสอนอนุชนและพระภิกษุได้เป็นเวลานาน วัตถุประสงค์ จึงมีการสร้างหอไตร หรือ หอพระไตรปิฎก กันแพร่หลายทั่วไป

¹² นอกจากการนับครั้งสังคายนาแตกต่างกันแล้ว, รายละเอียดในพระไตรปิฎกของแต่ละฝ่ายก็แตกต่างกันไปด้วย เนื้อหาพระไตรปิฎกฝ่ายมหายานเป็นภาษาสันสกฤต ส่วนของฝ่ายหินยานเป็นภาษาบาลี

¹³ พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน ที่พิมพ์จำหน่ายแพร่หลายมีอยู่หลายฉบับ

ตัวอย่างหอพระไตรปิฎก ที่สำคัญในประเทศไทย

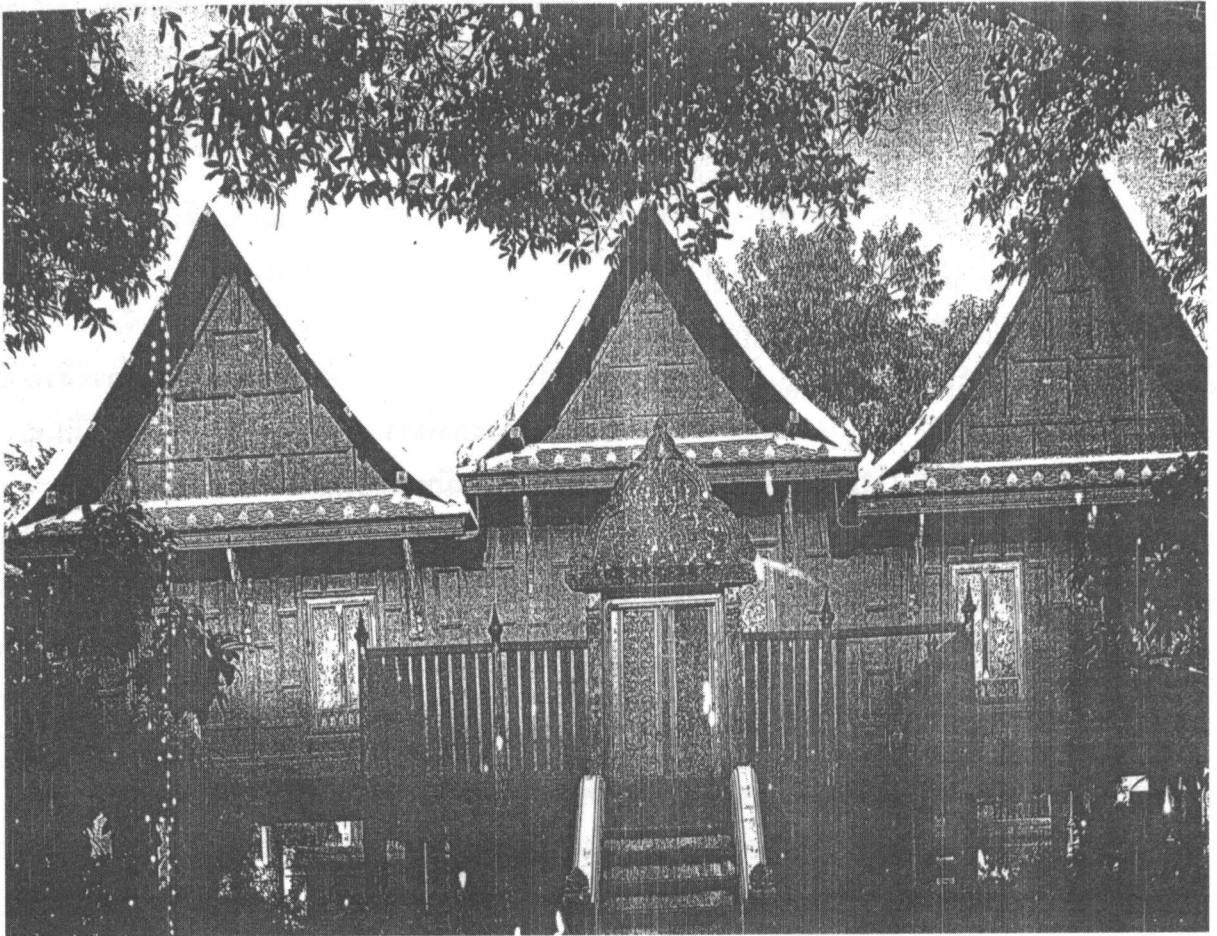
1. หอพระไตรปิฎก วัดระฆังโฆสิตาราม

ที่ตั้ง วัดระฆังโฆสิตาราม ถนนอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

เดิมสถานที่แห่งนี้เป็นพระตำหนักส่วนพระองค์ และเป็นห้องของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของพระอุโบสถเก่าของวัดระฆังโฆสิตาราม และได้รื้อย้ายมาปลูกกลางสระน้ำที่ขุดขึ้นใหม่ ลักษณะเป็นเรือนไทยแฝดสามหลัง, ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังฝีมือครั้งรัชกาลที่ 1, มีตู้พระไตรปิฎกขนาดใหญ่ฝีมืออยุธยา, เป็นตู้ลายรดน้ำที่งดงามมาก

สระดังกล่าวต่อมาได้ถมไป หอไตรในปัจจุบันจึงตั้งอยู่บนพื้นดินและได้บูรณะมาอย่างสม่ำเสมอ, ครั้งหลังสุดบูรณะเมื่อ พ.ศ. 2525 ครั้งฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี

หอพระไตรปิฎก วัดระฆังโฆสิตาราม

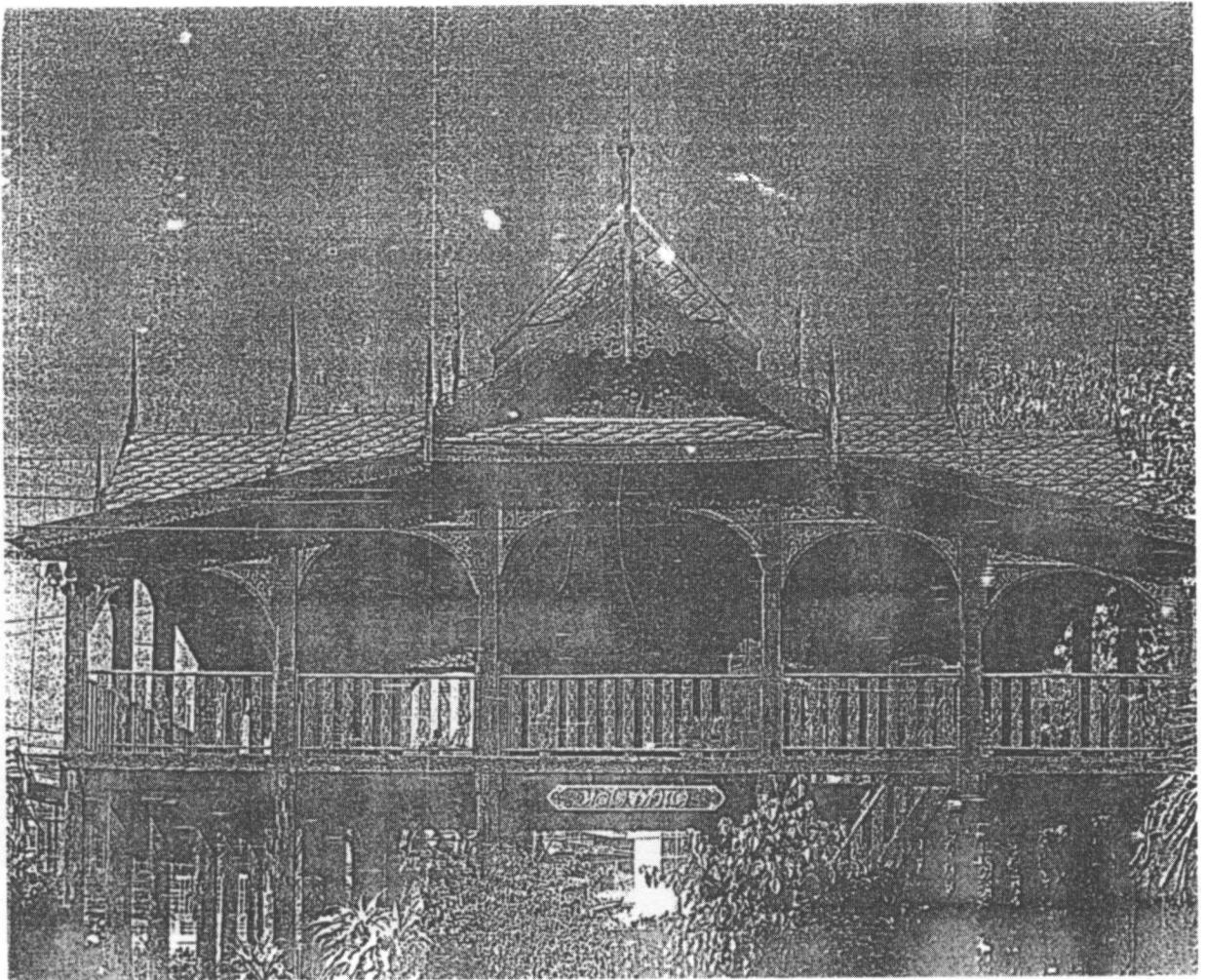
2. หอพระไตรปิฎก วัดท่าแค

ที่ตั้ง วัดท่าแค หมู่ที่ 5 ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

หอพระไตรปิฎกนี้สร้าง พ.ศ. 2466 โดย **พระครูสุมิตตา** (พระครูอนุกวัตร) เจ้าอาวาสวัดท่าแค องค์ที่ 5 สร้างเป็นอาคารไม้ได้ถุนโล่งยกพื้นสูง ภายในหอไตรมีตู้พระไตรปิฎกประดับไม้แกะสลักและกระจกลี เมื่อแรกตั้งโรงเรียนวัดท่าแค ได้ใช้พื้นที่ได้ถุนหอไตรเป็นที่สอนนักเรียนด้วย พ.ศ. 2510 โรงเรียนได้ย้ายไปสร้างในสถานที่ใหม่, หอไตรไม่ได้ใช้งานจึงทรุดโทรมลง

พระอาจารย์สมใจ คัมภีร์ธัมโม เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันได้ริเริ่มปรับปรุงโดยได้รับงบประมาณจากรัฐบาลสมัยนั้นมาบูรณะจนเสร็จสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2534 การบูรณะใช้วิธีถอดชิ้นส่วนอาคารมาประกอบขึ้นใหม่ในที่ตั้งใหม่, ห่างจากที่เดิมมาทางทิศใต้ประมาณ 2 เมตร

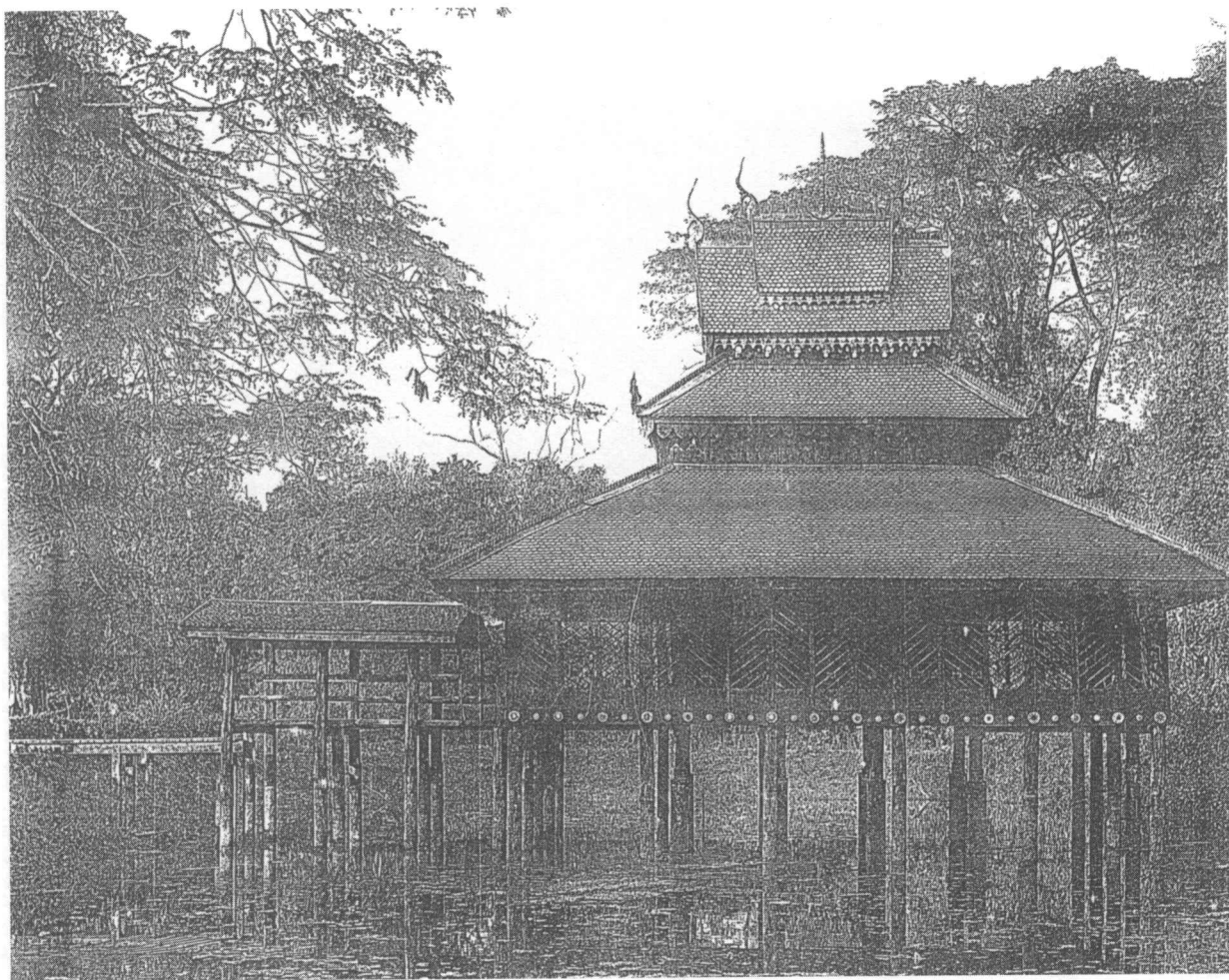
หอพระไตรปิฎก วัดท่าแค

3. หอพระไตรปิฎก วัดสระไตรนุรักษ์

ที่ตั้ง วัดสระไตรนุรักษ์ 162 หมู่ที่ 1 บ้านนาเวียง ตำบลนาเวียง อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร
 หอไตรแห่งนี้สร้างใน พ.ศ. 2453 โดย**ท่านเจ้าชา** พระเถระซึ่งอพยพมาจากเวียงจันทน์พร้อมกับชาวลาวจำนวนหนึ่ง มาอยู่ที่บ้านนาเวียง ท่านได้ร่วมกับชาวบ้านสร้างวัดขึ้นทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหมู่บ้าน แล้วตั้งชื่อว่า “วัดนาเวียง” ได้ขุดสระน้ำขึ้นเพื่อสร้างหอไตรสำหรับเก็บคัมภีร์ที่ท่านนำมาจากประเทศลาว ลักษณะหอไตรเป็นอาคารไม้ทั้งหลัง เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมล้านช้าง (วัดนาเวียง ได้เปลี่ยนชื่อเป็น วัดสระไตรนุรักษ์)

หอพระไตรปิฎก วัดสระไตรนุรักษ์

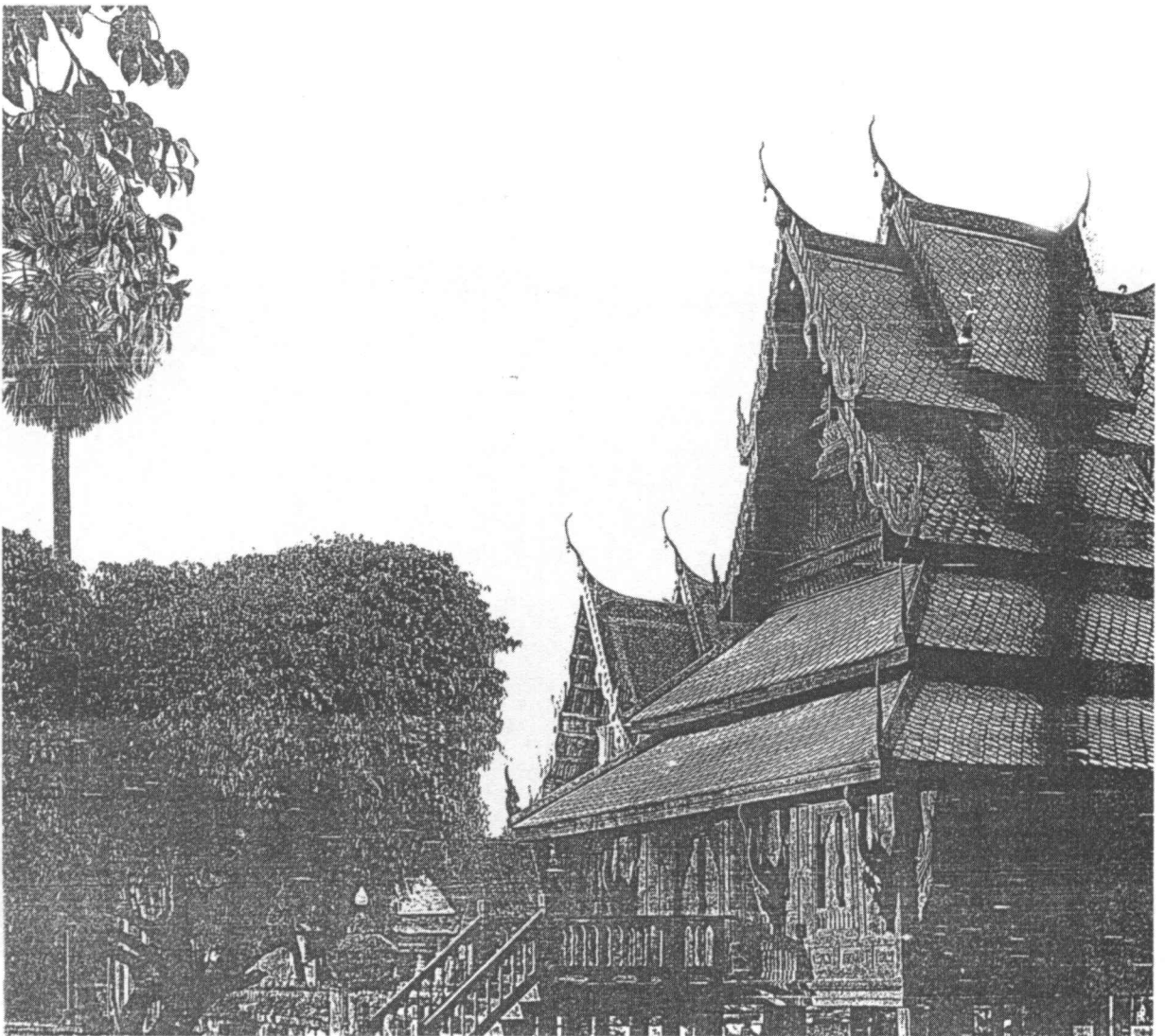

4. หอพระไตรปิฎก วัดทุ่งศรีเมือง

ที่ตั้ง วัดทุ่งศรีเมือง 95 ถนนหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

หอพระไตรปิฎกนี้ สร้างเสร็จสมบูรณ์ พ.ศ. 2389 สร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง กลางสระน้ำ, มีลักษณะสถาปัตยกรรมไทยภาคกลางผสมล้านช้าง สร้างโดย **พระอริยวงศาจารย์ญาณวิมลอุบลสังฆปาโมกข์** เจ้าอาวาสองค์แรก และเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานีในสมัยนั้น พระอริยวงศาจารย์ฯ ได้บวชและจำพรรษาที่วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร มาก่อนจะไปสร้างวัดทุ่งศรีเมืองที่จังหวัดอุบลราชธานี

หอพระไตรปิฎก วัดทุ่งศรีเมือง

ประเพณีการสร้างที่เก็บพระไตรปิฎกนั้นไม่ได้มีเฉพาะแต่ในประเทศไทยเท่านั้น เข้าใจว่าในหลายประเทศที่มีประชาชนนับถือพุทธศาสนาคงมีการสร้างที่เก็บพระไตรปิฎกเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ในประเทศเวียดนามก็มีการสร้างหอพระไตรปิฎกคล้ายในประเทศไทย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือ **อัมมสยามมิตร**

หน้า 48 - 49 ว่า “**วัดจ้าวโหมตกต** หรือ **วัดเส้าเดียว** บางคนเรียกว่า **Duyen-Huu** วัดแห่งความรัก สร้างใน ค.ศ. 1049 และซ่อมแซมใน ค.ศ. 1922 ตอนที่ฝรั่งเศสผนวกฐานอยในปี ค.ศ. 1954 ก็เผาวัดนี้ด้วย มาซ่อมอีกทีในปีต่อมา... **ที่เรียกว่า วัดเส้าเดียว คือ หอไตรอยู่กลางน้ำ...**”

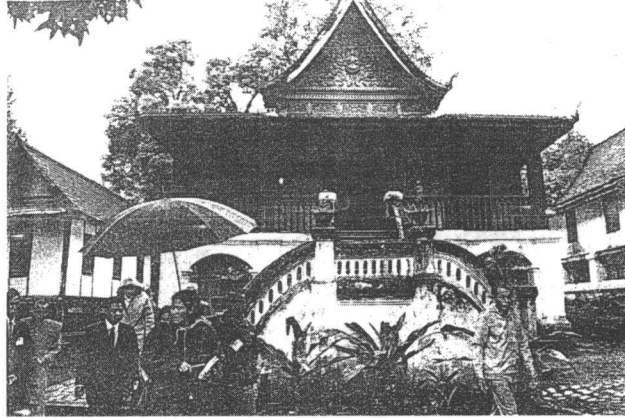
หอพระไตรปิฎก วัดจ้าวโหมตกต กรุงฮานอย

สำหรับในสาธารณรัฐประชาชนลาว ผู้เขียนคิดว่าน่าจะมีการสร้างหอพระไตรปิฎกตามวัดสำคัญอยู่ไม่น้อย แต่ยังไม่อาจหาหลักฐานที่แน่ชัดได้ว่ามีที่ใดบ้างพบหลักฐานเพียงว่าที่**วัดฮ่องคูน** แขวงหลวงพระบาง วัดนี้สร้าง พ.ศ. 2434 มีตำหนักพระ

สังฆราชตั้งอยู่ ตำหนักนี้เป็นตำหนักที่เจ้ามหาชีวิตจะต้องมาประทับศีลเป็นเวลา 3 เดือนทุกปี ปัจจุบันใช้ตำหนักนี้เป็นที่เก็บคัมภีร์ (หนังสือโบราณ)¹⁴ ที่มีคัมภีร์ฉบับเก่าที่สุดอายุประมาณ 600 ปี (จากพระราชนิพนธ์ **ม่วนขึ้นเมืองลาว** หน้า 100 - 101)

ตำหนักพระสังฆราช

ห้องเก็บคัมภีร์ที่วัดฮ่องคูนสะสมไว้

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จไปทอดพระเนตรคัมภีร์ที่วัดฮ่องคูน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรตำหนักพระสังฆราช วัดฮ่องคูน แขวงหลวงพระบาง

¹⁴ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาวเรียกหนังสือเก่า ๆ ว่า “คัมภีร์” ทั้งนี้ รวมทั้งพระไตรปิฎกด้วย

ล่วงมาถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2548) แม้พระไตรปิฎกยังเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญมากเกี่ยวกับการศึกษาพระพุทธศาสนา แต่พระไตรปิฎกได้กลายรูปแบบเป็นหนังสือเล่ม และซีดีรอมไปเรียบร้อยแล้ว

แล้วตามความก้าวหน้าของยุคข้อมูลข่าวสารและคอมพิวเตอร์ หอพระไตรปิฎกจึงกลายเป็นตำนาน, เป็นวัตถุโบราณที่เป็นอนุสรณ์และร่องรอยแห่งความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชาติต่อไปเท่านั้น

วรวิทย์ วคินสรากร

บรรณานุกรม

- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. **ม่วนซื่นเมืองลาว**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2537.
- _____ . ; **อนันตสยามมิตร**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2537.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ประยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2533.
- พุทธทาสภิกขุ. **ปรมัตถธรรม** (ฉบับย่อความ). กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2536.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546.
- สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. **174 มรดกสถาปัตยกรรมในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2547.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. **พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน**. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539.